

Posudek bakalářské práce Moniky Dohnalové „Spisovná a nespisovná čeština v prózách Michala Viewegha“

Užívání nespisovného jazyka, především obecné češtiny, patří k příznačným a závažným rysům současné české literatury. V souvislosti s tím je jistě důležité, aby byla popsána specifika toho, jak s nespisovností ve svých dílech operují jednotliví spisovatelé. V tomto rámci se bakalářská práce Moniky Dohnalové zaměřuje na jazyk prozaických děl Michala Viewegha. Z jeho rozsáhlé tvorby byly myslím vhodně vybrány tři jazykově reprezentativní romány, které dokládají různé varianty Vieweghova zacházení s jazykem, *Výchova dívek v Čechách*, *Zapisovatelé otcovské lásky* a *Román pro muže*.

V první části bakalářské práce autorka na základě několika pramenů shrnuje základní údaje o Vieweghovi a jeho postavení v české literatuře. Poměrně rozsáhlou plochu pak zaujímá výklad o nespisovnosti v češtině a prostředcích obecné češtiny v různých jazykových rovinách. Vzhledem k tématu práce je probrání této problematiky jistě potřebné, přesto však vykazuje určité sporné rysy. Do značné míry jde o výtah z kapitoly o rozvrstvení jazykových prostředků obsažené v příručce Marie Čechové a kolektivu *Současná stylistika* (2008), přičemž jsou přejímány též příklady, jež k následujícím rozborům nemají zjevný vztah. Navíc se do přehledu dostaly i pasáže, které s problematikou nespisovnosti evidentně nesouvisí, jako jsou poznámky o jmenných tvarech adjektiv (s. 21) nebo o multiverbizaci (s. 27). Komplikaci pak představují prostředky, jež se od nespisovnosti posunuly k tzv. hovorovosti (typu *potřebuju*). Ty jsou do přehledu zahrnuty (a později se s nimi v rozbořech operuje), ale jejich pozice je přece jen někdy odlišná od těch prostředků, které jsou stále charakterizovány jako nespisovné.

Hlavní část práce zahrnuje rozborů zmíněných tří Vieweghových románů, přičemž výklad je vždy uspořádán podle hierarchie jazykových rovin. S využitím relativně jednotného schématu jsou postupně uváděny jednotlivé nespisovné prostředky a jejich výskyt je doložen citacemi z románů. Užitečné nesporně je, že se takto ukazuje, které prvky nespisovné češtiny se v textech objevují a jaké jsou mezi romány jazykové shody a rozdíly (do určité míry je zohledněna i frekvence prostředků). Některá místa rozborů ovšem mohou vzbuzovat otázky či pochybnosti: Je možno zdrobněliny ve všech případech zahrnout pod výrazy expresivní (s. 34–35)? Je adjektivum *rajská* (tj. omáčka) adherentně expresivní (s. 35)? Je asi třeba odlišovat *i* v kořeni slova (*mlíko*) a *i* v rámci slovního tvaru (*uklizíno*) – (s. 37). Tvary jako *zapisuju*, *usměju se* jsou myslím už bezpříznakové (s. 39). Kontextovou expresivitu založenou na neobvyklém užití výrazu *mobilizace* nebo vyznačování slov kurzívou lze těžko zahrnout do

výkladu o nespisovnosti (s. 35). Problematika vulgarismů, jež v některých Vieweghových textech zaujímají význačné místo a jsou z hlediska intenzity značně diferencované, by si zasloužila samostatnou pozornost.

Komplikovanější než soupis a klasifikace nespisovných prostředků je problematika jejich funkcí v textu (v rámci vztahů mezi postavami, ve vztahu ke čtenáři). Autorka se nad těmito otázkami zamýšlí a snaží se funkce postihnout, často ale zůstává jen na rovině obecného konstatování (charakteristika postavy).

Jazyková a formální složka bakalářské práce je vcelku uspokojivá, na několika místech se však objevuje – snad pod vlivem spěchu při formulování – zkratkovité jmenné vyjadřování (s. 30, 31, 41, 45). V textu se několikrát nepřesně píše *Hoffman* místo *Hoffmann* (s. 7–8).

Celkově bakalářská práce Moniky Dohnalové splňuje požadavky, které jsou na práce tohoto typu kladeny. Doporučuji ji proto k obhajobě.

Navrhované hodnocení: dobře

V Praze dne 14. června 2013

Prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.,
ÚČJTK FF UK